

© *Павлик Н.В.*

доктор психологічних наук, старший науковий співробітник ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, Київ

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК ІНДИКАТОРИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нова українська школа висуває нові вимоги до сучасного вчителя. Освітньою реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання сучасних педагогів. Важливу роль у формуванні психологічно-зрілої, духовної особистості відіграє особистість педагога, адже предметом його професійної діяльності є, передусім, саме особистість учня. В контексті концепції Нової української школи, яка спрямована на розвиток особистості учня, з'являються й нові професійні завдання у сучасного вчителя. Педагог, перш за все, має бути носієм духовно-моральних цінностей, які актуалізуються у відповідних рисах його особистості. Саме через вчителя відбувається побудова нової школи й нового ставлення до дітей. Екс-міністр освіти та науки України Лілія Гриневич зауважує: «Нова українська школа буде успішна, якщо до неї прийде успішний вчитель і фахівець, людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет і якісно його викладає» [1]. Це зумовлює **актуальність** визначення індикаторів психологічної готовності сучасного вчителя НУШ до педагогічної роботи.

Нами проведено теоретичний аналіз вітчизняних психологічних концепцій а також педагогічних засад Нової української школи і визначено, що педагогічна творчість і майстерність є провідними індикаторами психологічної готовності сучасного вчителя НУШ до професійно-педагогічної діяльності.

Педагогічна майстерність – це досконале і творче виконання учителем професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних умов для становлення особистості учня.

Основоположником концепції педагогічної майстерності став І. А. Зязюн, який активно впроваджував ідеї Добра, Краси, Істини у процес формування особистісної культури. Основоположним принципом діяльності вчителя, за

переконанням Івана Андрійовича Зязюна є *педагогіка добра*, яка спирається на формування духовних цінностей у сучасної молоді. І.А. Зязюн стверджував, що педагогічний талант розвивається з почуття любові до справи [2, с. 122-128]. Величезну увагу він приділяв духовно-моральним та естетичним якостям вчителя. Оцінюючи зовнішній вигляд педагога, І. А. Зязюн згадував слова А. С. Макаренка: «Антон Макаренко казав, що вчитель повинен виходити до дітей так, щоб на нього приємно було дивитися».

Все своє творче життя І. А. Зязюн присвятив актуалізації найкращого, найпрекраснішого в Людині (добра – внутрішніх чеснот, краси – естетичних якостей, істини – духовної правди, яка спрямовує особистість до вершин свого розвитку), щоденно ствержуючи своє кредо: «Педагогіка – моє життя!» [3]

Основними принципами педагогіки добра, які покладено в організацію Нової української школи, є: повага, доброзичливість і позитивне ставлення до особистості; довіра у стосунках; діалог, взаємодія, взаємоповага; розподілене лідерство; соціальне партнерство обов'язковість виконання домовленостей.

Завдання сучасного вчителя – створити умови для розвитку учня, його здібностей, творчого сприйняття знань, вміння самостійно мислити; розвивати мотивацію до вивчення предметів та морального самовдосконалення. Учень має навчитися не тільки відповідати на запитання, а й вміти їх ставити, шукати відповіді на них. Педагог має демонструвати універсальні способи дій, ініціювати учнів, консультувати їх, знаходити способи включення в роботу всіх, створювати умови для набуття учнями життєвого досвіду.

Дослідники зазначають, що високий рівень майстерності вчителя залежить від його педагогічної творчості та сумлінності при накопиченні досвіду.

Педагогічна творчість – це оптимальна реалізація моделей педагогічної діяльності. Основним критерієм педагогічної творчості є те, наскільки вчитель вміє привести навчальний процес у відповідність з особливостями учнів і передбачити можливі результати.

Вчитель формує особистість учня своєю особистістю. Тому поставимо

питання таким чином: які ж особистісні риси педагога створюють сприятливі умови для розвитку педагогічної творчості?

Переважає кількість дослідників одностайно згодні з тим, що провідним фактором творчої професійної діяльності педагога є стійка *мотивація* до педагогічної праці (любов до дітей, до професії, бажання поділитись знаннями).

На думку К.Д.Ушинського, вплив особи вчителя на учня становить ту виховну силу, якої не можна замінити а ні підручниками, а ні моральними нормами, а ні системою заохочень та покарань. Головне покликання вчителя – це мистецтво навчання і виховання, вміння розпізнавати і стимулювати кращі риси особистості учня [2]. Творчий характер педагогічної праці визначається неповторністю сформованої особистості учня. Мистецтво вчителя виявляється в тому, як він укладає композицію уроку, як організує самостійну роботу учнів, як знаходить контакти і потрібний тон у спілкуванні в складних ситуаціях. Творчість вчителя означає створення оригінальних підходів, що змінюють звичайний погляд на явища, перебудовуючи педагогічний досвід.

Вчитель має самостійно визначати шляхи реалізації власних новацій, втілюючи їх в життя. Творчість вчителя залежить від його світогляду, загальної і професійної культури й проявляється у мистецтві тлумачення навчального матеріалу, виділенні суттєвих ознак.

Сучасні дослідники визначають низку найбільш професійно значущі якостей для здійснення педагогічної творчості: активність, об'єктивність, різнобічність, цілеспрямованість, комплексність, системність, прогностичність, аналітичність, ерудиція, креативність, інтуїція, почуття гумору, оптимізм.

Г.С. Сковорода вважає, що сила педагога в його знаннях, благородстві, гідності, чесності, любові і повазі до дітей, до своєї професії, в служінні добру. Вчитель має навчити дітей пізнавати світ, орієнтуватися в сучасних подіях, розуміти минуле, передбачати майбутнє, гуманно ставитись до дитини, враховувати її запити й прагнення. Леся Українка у вчителеві вбачає чесну, доброзичливу, скромну справедливу, працюючу людину [2, с. 5].

К.Д.Ушинський говорить про важливість педагогічного такту як чуття

доречності, доцільності, дотримання міри, уміння встановлювати правильні взаєностосунки з учнями.

Відтак, підґрунтя педагогічної творчості створюють: педагогічна мотивація, моральні, креативні якості та педагогічні здібності, до складу яких входять відповідні, знання, уміння, навички.

Висновок: сучасний вчитель має бути, перш за все, людяним, чесним, чуйним, тактовним, психологічно компетентним, емоційно стійким, естетичним, ефективним комунікатором, успішним професіоналом, який бездоганно знає свій предмет любить дітей і свою професію. Він має поєднувати в собі компетенції: фасилітатора (створювача умов для навчання), супервайзера (організатора), тьютора (репетитора), коуча (тренера, режисера), модератора навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Гриневич Л. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи / Всеосвіта – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdanna-sucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html>
2. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / Навч. посібник. – К., 2000. – 167 с.
3. Зязюн І. А. Наука і мистецтво педагогічної дії / І. А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Пол.-укр. підручник. – Ченстохов; К., 2001. – Вип. 3. – С.357–380
4. Яким має бути сучасний вчитель – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-but-y-suchasnyj-vchytel/>